

**TRANSFORMACIONS
ECONÒMIQUES I
SOCIALS FINS 1898**

TRANSFORMACIONS ECONÒMIQUES I SOCIALS fins 1898

ECONOMIA i SOCIETAT

1- ETAPES

2- DEMOGRAFIA

3- AGRICULTURA

4- TRANSFORMACIONS
INDUSTRIALS

Creació mercat espanyol
Economia catalana

5- LES CLASSES

6- LA DONA

7- EL MOVIMENT OBRER

FINS 1840

ESTANCAMENT

Malgrat que als

Anys 30

Es realitza

Liberalització econòmica
Desamortitzacions

A PARTIR DE 1844

DESENVOLUPAMENT I CRISI

Creixement
època moderada

Crisi financera
de 1866

Creixement i estabilitat
durant la Restauració

Catalunya: "Febre d'or"
1867-1887

Crisi fil·loxera,
pèrdua de Cuba, crisi cerealista

TRANSFORMACIONES ECONÓMICAS I SOCIALS fins 1898

2- Transformacions socials: DEMOGRAFIA

L'evolució demogràfica

Creixement lent

A causa de

D' 11'5 milions l'any 1800
a 16 milions l'any 1877

Es
caracteritza
per

Estancament interior

I per

Concentració perifèrica

Sobre tot a

les ciutats

A Catalunya

Guerres

**Epidèmies,
crisis de subsistència**

**Mortalitat
alta**

Manca d'higiene

Barcelona i Madrid, 500.000 habitants
al 1900
Però... 70% de població rural

Revolució demogràfica (creixement d'un 145%, per un 81 % espanyol)

Èxode rural, a la perifèria (litoral) i emigració a Amèrica

Augmenta el sector secundari (població activa)

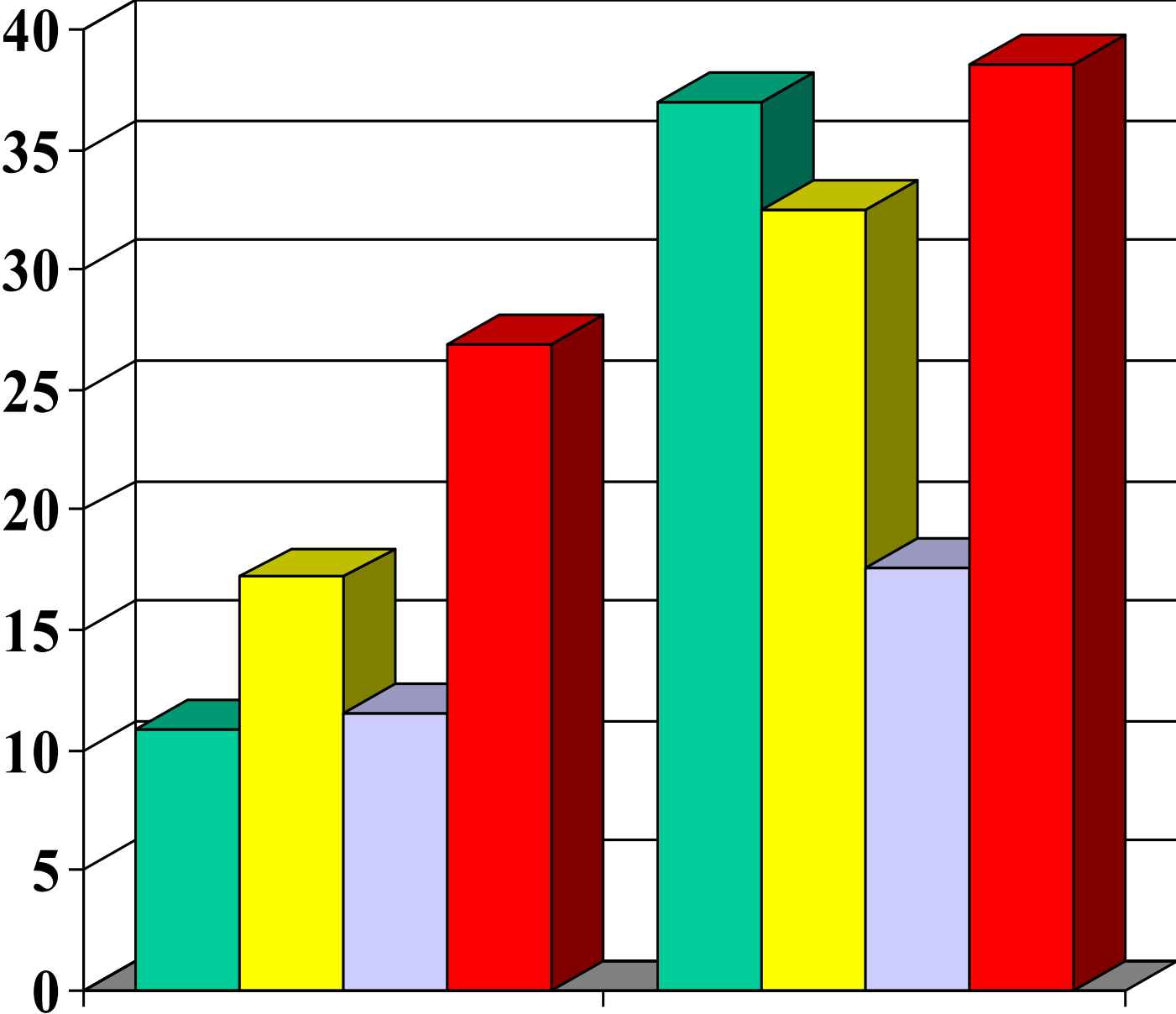
Immigració aragonesa i valenciana (1888, murciana)

ESTATS	POBLACIÓ (MILIONS)		TAXA DE MORTALITAT	TAXA DE NATALITAT
	1800	1900	1900	1900
R. Unit	10,9	37,0	18 %	29 %
Itàlia	17,2	32,5	24 %	33 %
Espanya	11,5	18,6	29 %	34 %
França	26,9	38,5	22 %	21 %

Font: G. Tortella, *El desarrollo de la España contemporánea*. Alianza, 1997.

**Població
(milions)**

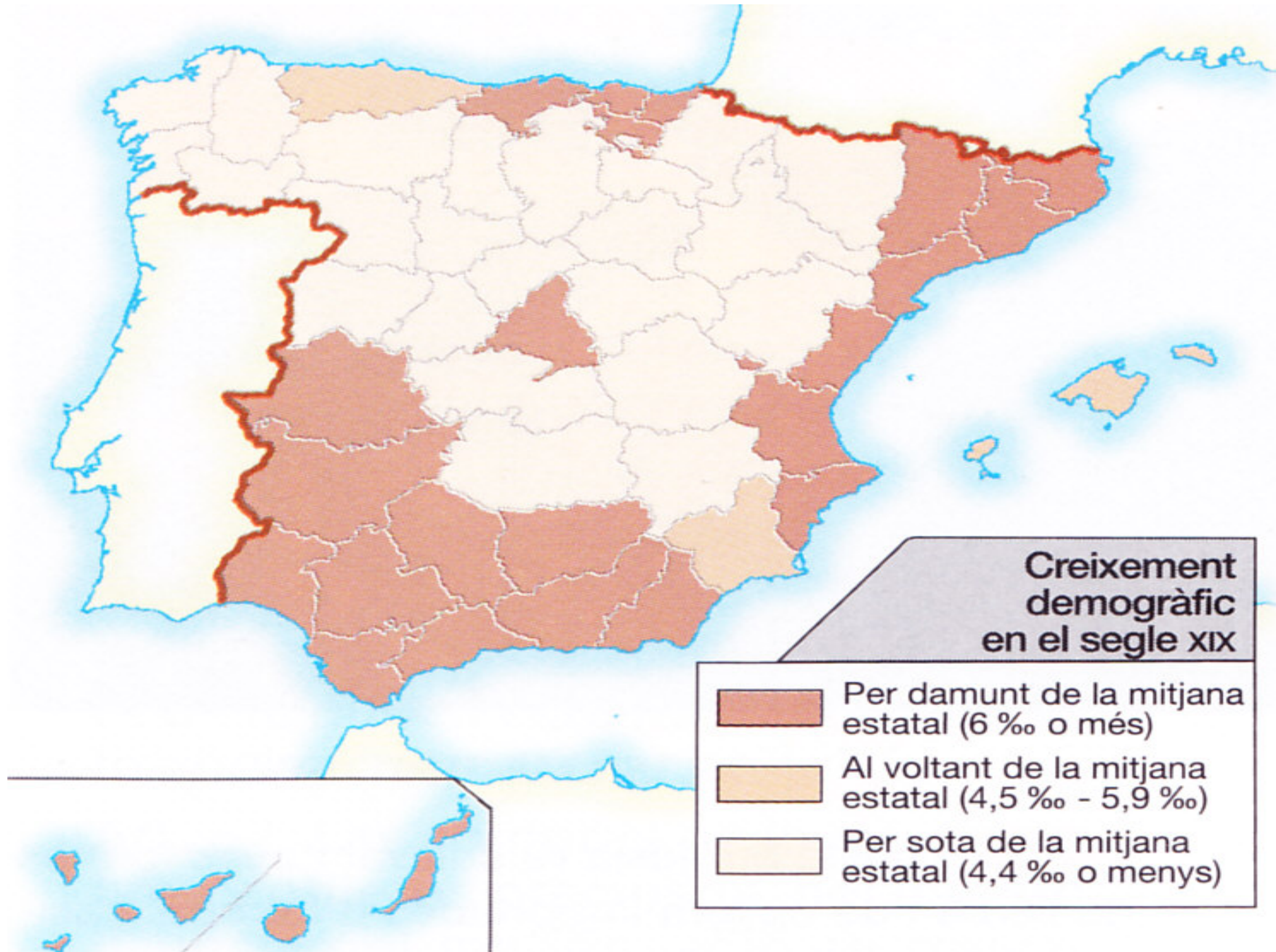

1800

1900

Estats

- Regne Unit**
- Itàlia**
- Espanya**
- França**

Creixement dels nuclis urbans

Ciutats	1900	1930
Madrid	539.835	952.832
Barcelona	533.000	1.005.565
València	213.550	320.195
Sevilla	148.315	228.729
Bilbao	83.306	161.987

Comenta els aspectes de mobilitat que afecta a la població espanyola en aquest període.

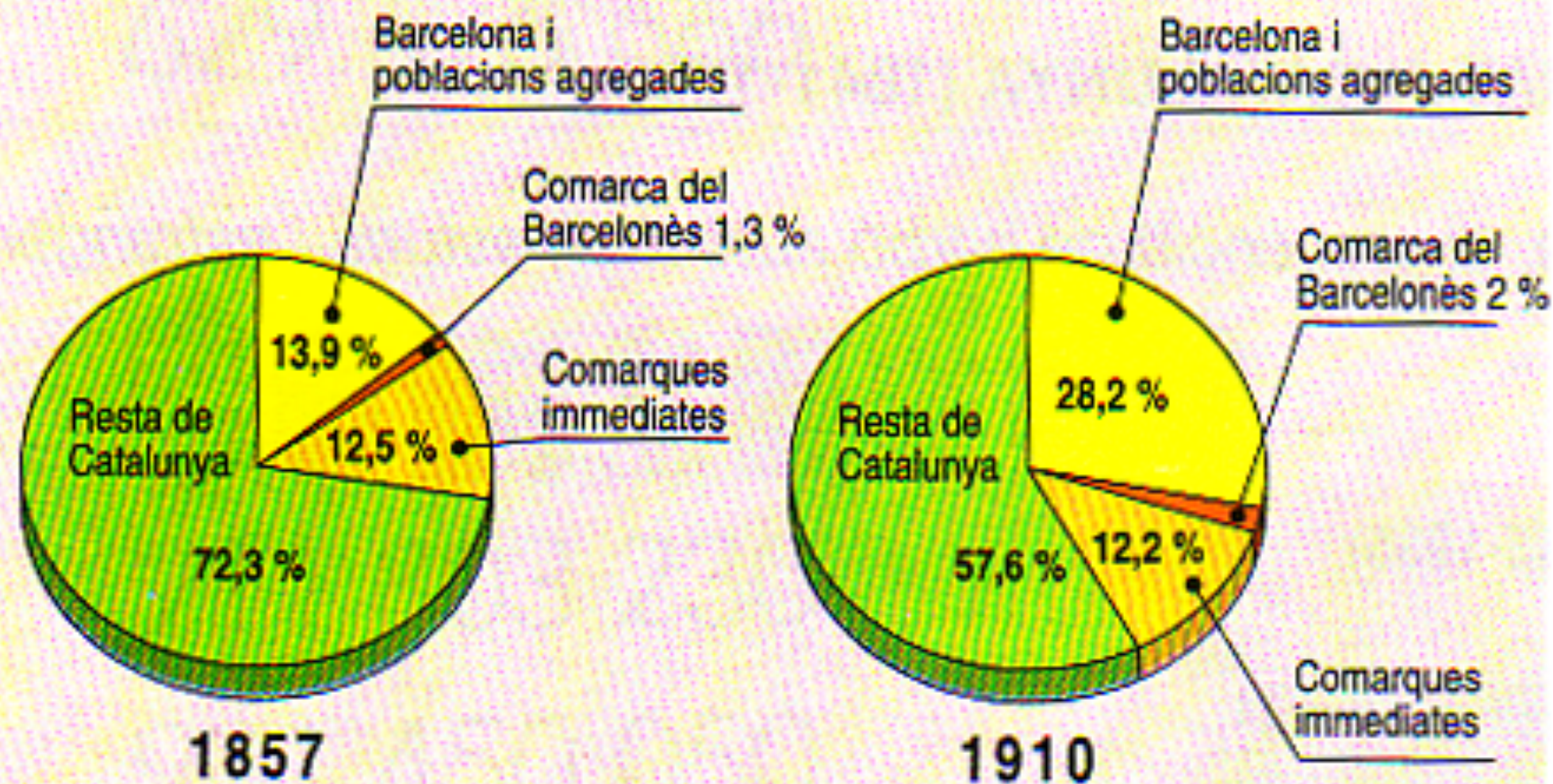
Emigració cap a Amèrica

Període	Total d'espanyols a Amèrica
1898-1907	682.370
1908-1917	1.419.927
1918-1927	874.308
1928-1936	311.568

	Habitants el 1900	Habitants el 1910	Habitants el 1920	Habitants el 1930	Increment
Barcelona	883.000	961.000	1.147.000	1.572.000	+ 78%
Girona	265.000	283.000	288.000	287.000	+ 8%
Tarragona	188.000	182.000	188.000	187.000	- 2%
Tortosa	140.000	147.000	159.000	155.000	+ 10%
Vic	85.000	90.000	96.000	104.000	+ 22%
Manresa	140.000	145.000	162.000	182.000	+ 30%
Lleida	196.000	207.000	234.000	233.000	+ 18%
La seu	69.000	69.000	71.000	71.000	+ 2%
TOTAL CATALUNYA	1.966.000	2.084.000	2.345.000	2.791.000	+ 41,9 %

Població a Catalunya els anys 1857 i 1910

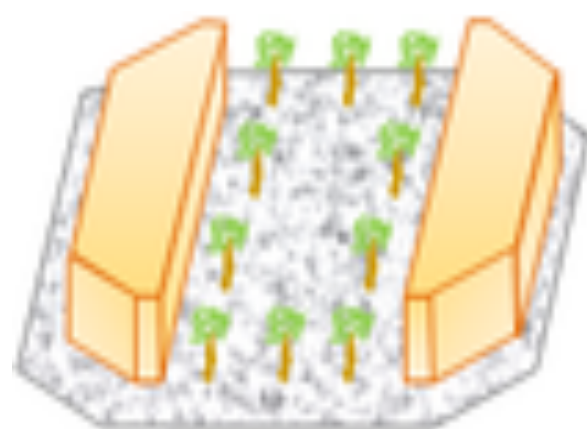

PROYECTO DE ENSANCHE DE LA CIUDAD Y SU PUERTO.

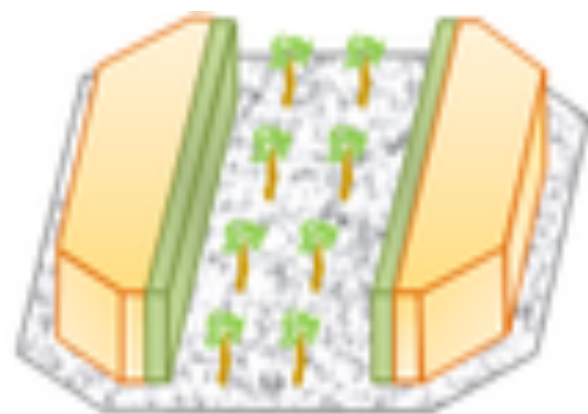
APROBADO POR EL GOBIERNO DE S. M.

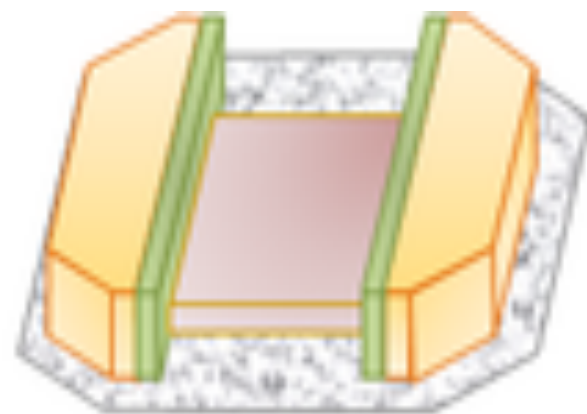

67.200 m³

96.640 m³

115.590 m³

168.450 m³

294.770 m³

Primers canvis i transformacions Liberals

- La desamortització de Mendizábal (1836).

Van ser les primeres desamortitzacions, centralitzades sobretot en les terres eclesiàstiques

- Desamortitzacions de Madoz (1855):

Centralitzades en les terres eclesiàstiques però també en les terres civils o de propietats comunals.

La sega (1895) | G. Bilbao

3- Pervivència d'una economia agrària

Fins el 1866 el ritme de l'economia d'Espanya el marca l'agricultura

Malgrat els canvis liberals (desamortitzacions Mendizábal i Madoz) es tracta d'una

Agricultura estancada

Endarrerida tecnològicament, Poc competitiva

Exigeix proteccionisme

Poc emprenedora, rendista, terres comunals

Però...

Al litoral mediterrani (Catalunya, València i Andalusia) es desenvolupa una

Agricultura especialitzada (vinya, olivera, fruiters, cítrics), Canals de regadiu

L'agricultura a Catalunya

Dos tipus d'agricultura

→ Nord i interior

Tradicional (secà): llegums i blat

→ Zones litorals i prelitorals

Intensiva i especialitzada (exportació) (vinya, fruiters, regadiu)

Febre d'or entre 1867-87 a causa de la fil·loxera a França

Conflictes de propietat

Rabassa morta

Crisi de la fil·loxera

Provocarà la creació de la

Unió de Rabassaires (1893)

Pagès a finals del segle XIX.

Doc.5 Entre el 1870 i el 1900 la fil·loxera es va estendre per Europa. La fil·loxera és un insecte originari d'Amèrica que ataca massivament les arrels de la vinya, xuclant-ne la saba i assecant-la.

Al litoral mediterrani (Catalunya, València i Andalusia) es desenvolupa una

Agricultura especialitzada (vinya, olivera, fruiters, cítrics), Canals de regadiu

4- Transformacions INDUSTRIALS

Endarreriment del
procés industrial
espanyol

A causa de

Mercat espanyol pobre

Excessiu proteccionisme

Males comunicacions

Transports deficients

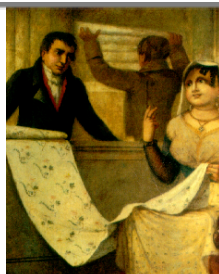
Escassetat de capitals
(poca innovació)

Però hi hagué una excepció...

Indústria tèxtil catalana

Indústria siderúrgica basca

antecedents

Obertura comerç americà (Carles III)

Xarxa manufacturera (Indianes, fargues..)

Modernització agricultura aporta capital inicial

Creixement demogràfic (mà d'obra)

Tenia uns problemes

Manquen matèries primeres (cotó)

Manquen fonts d'energia (carbó)

Dèbil mercat interior (poca demanda)

Això exigia

L'aparició de les **colònies industrials**

La creació dels vapors. Importació de carbó.

Innovació tecnològica

1833, Bonaplata

1840, "Vapor Vell" a Sants

Berguedana, selfactina

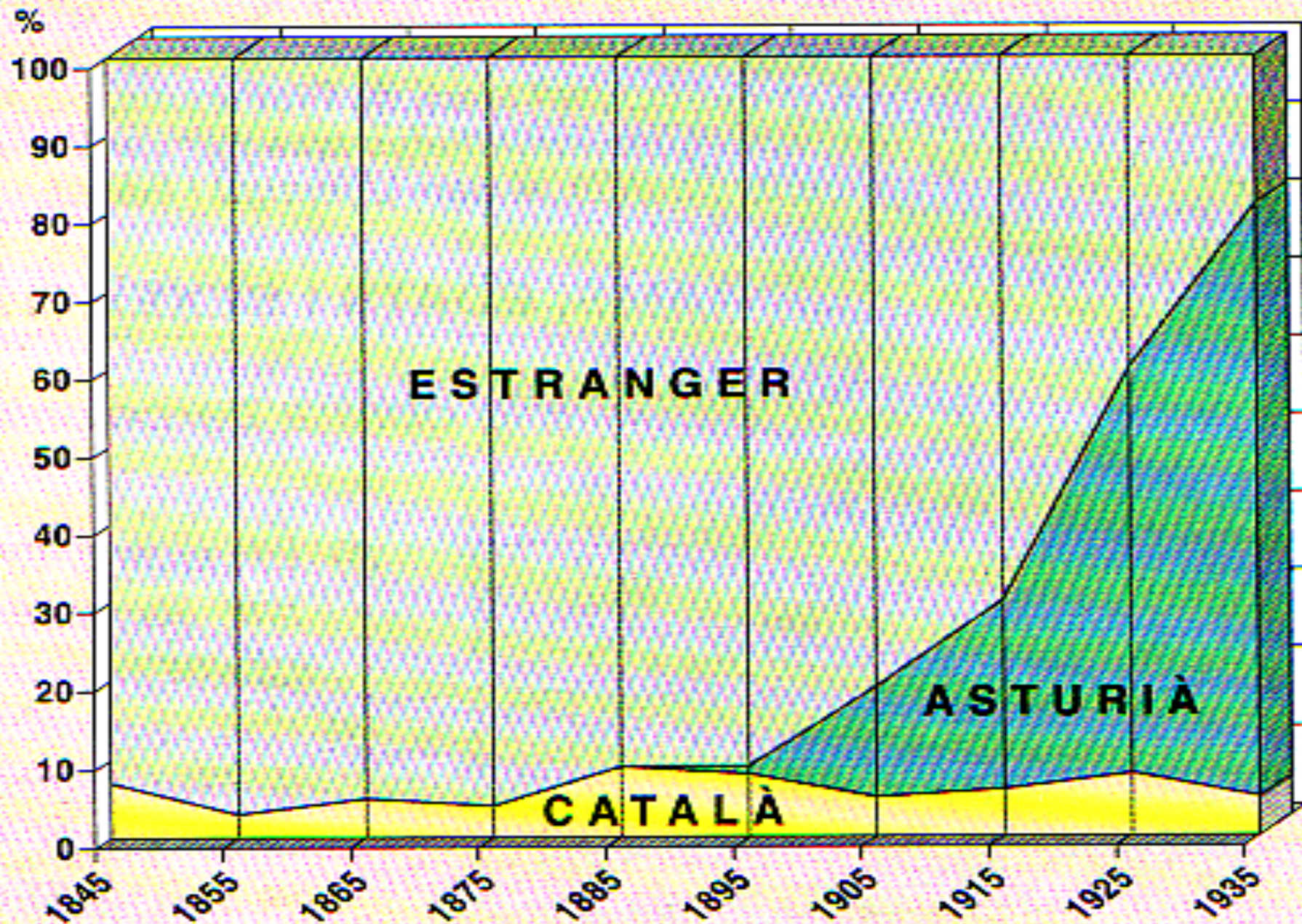
1849, "Espanya Industrial"

Proteccionisme

etapes

- Expansió fins el 1860
- Crisi dels 60 (guerra de secessió americana)
- Recuperació i expansió durant la Restauració (fins pèrdua de Cuba)

Procedència del carbó a Catalunya (1845-1935)

FERRO COLAT

(mitjanes anuals en milers de tones)

PERÍODE	TOTAL ESPANYA	BISCAIA
1861-1865	45,65	11,73
1866-1870	42,56	10,73
1871-1875	45,53	8,72
1876-1880	62,57	17,24
1881-1885	131,59	76,71
1886-1890	174,22	138,97
1891-1895	185,49	*
1896-1900	289,24	227,69
1901-1905	354,69	230,07
1906-1910	395,01	277,02
1911-1913	412,22	298,14

* No disposem de les dades completes.

Les colònies industrials

Ús de l'aigua com a font d'energia

cal

Per al funcionament

de la roda hidràulica i la turbina

Salts d'aigua aïllats dels nuclis urbans

cal

Construcció d'habitatges i serveis bàsics

A partir de 1860, expansió de les colònies Ter i Llobregat

A causa de

Manca de carbó català

Abundant mà d'obra

Obres d'infraestructura barates

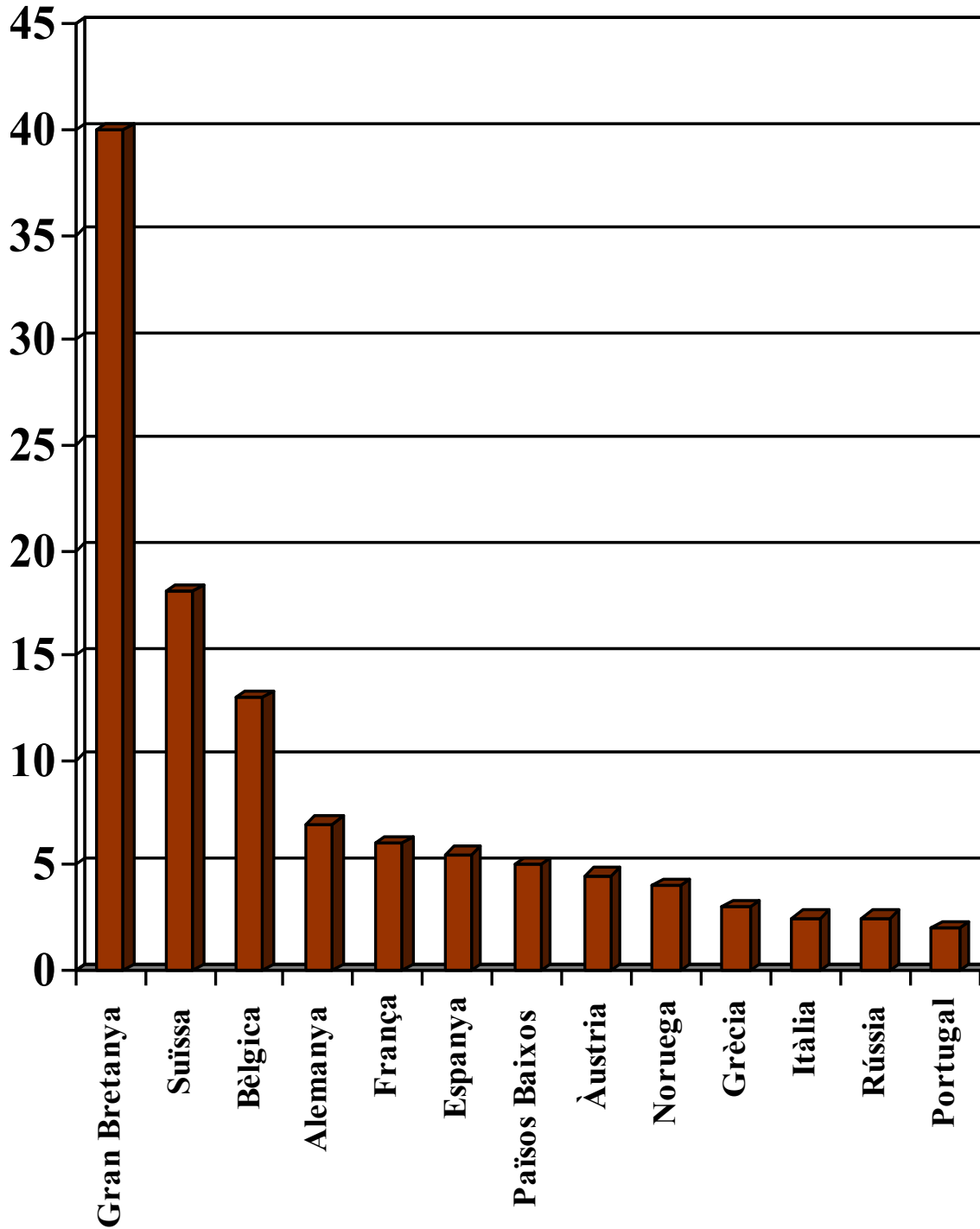
Legislació sobre aigües adequada

Els espais d'una colònia

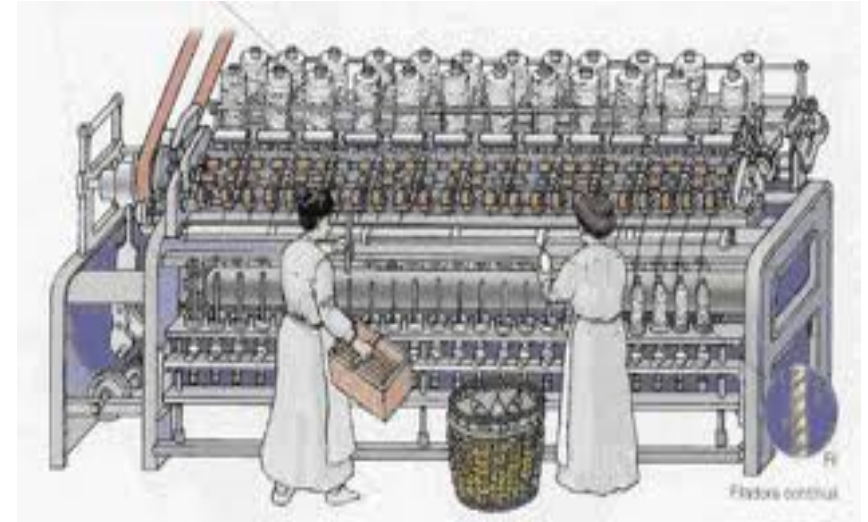
Espais productius (fàbrica, tallers, magatzems, oficines, canals i resclosa)

Espais de residència i serveis (habitatges, botigues, cafè, casino, fonda, teatre, cinema, escoles, horts, galliners...)

Espai de domini (Casa propietari, església...)

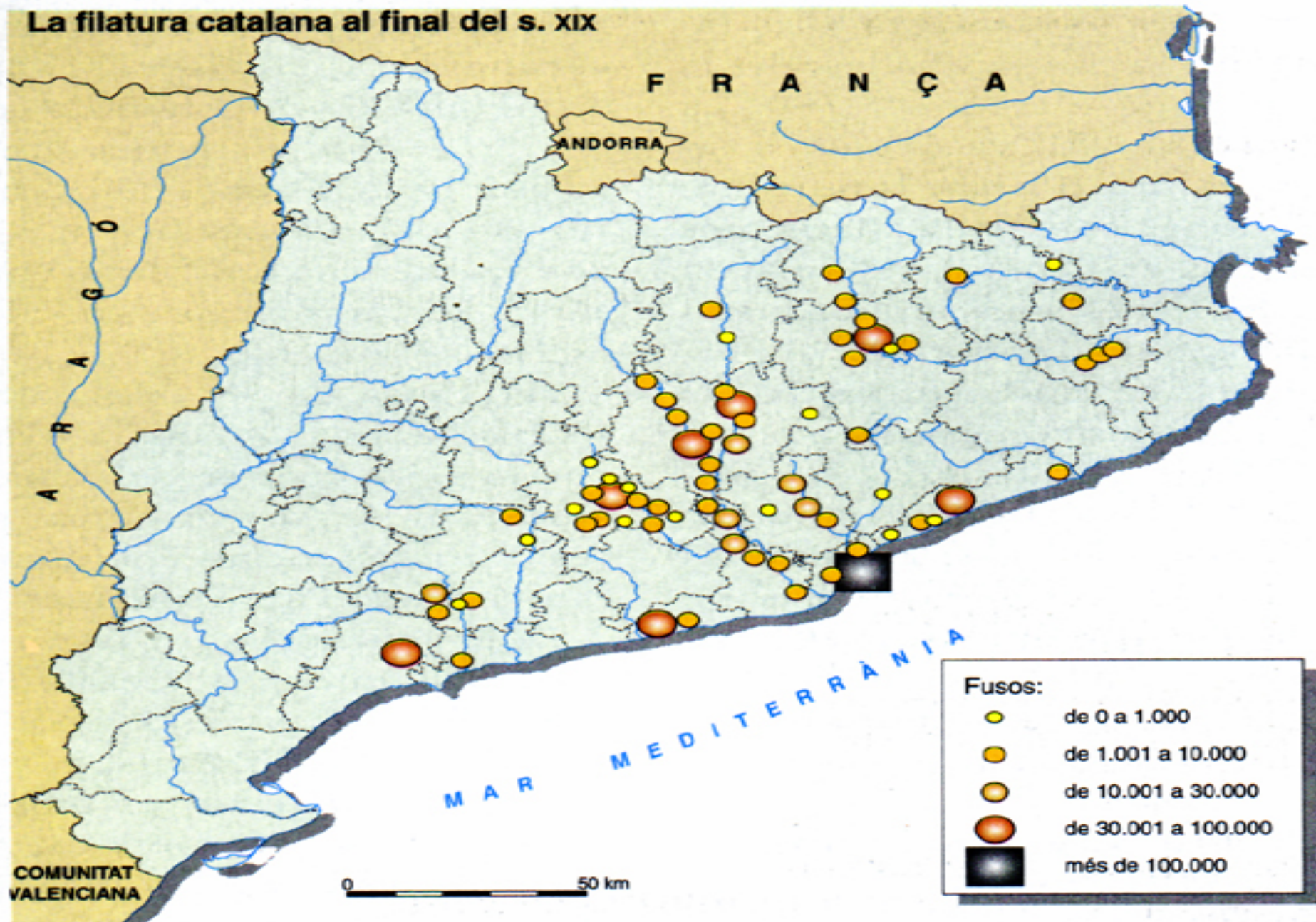
selfactina

■ Producció per càpita de filats de cotó 1882

2. LA FILATURA DE COTÓ A CATALUNYA L'ANY 1861

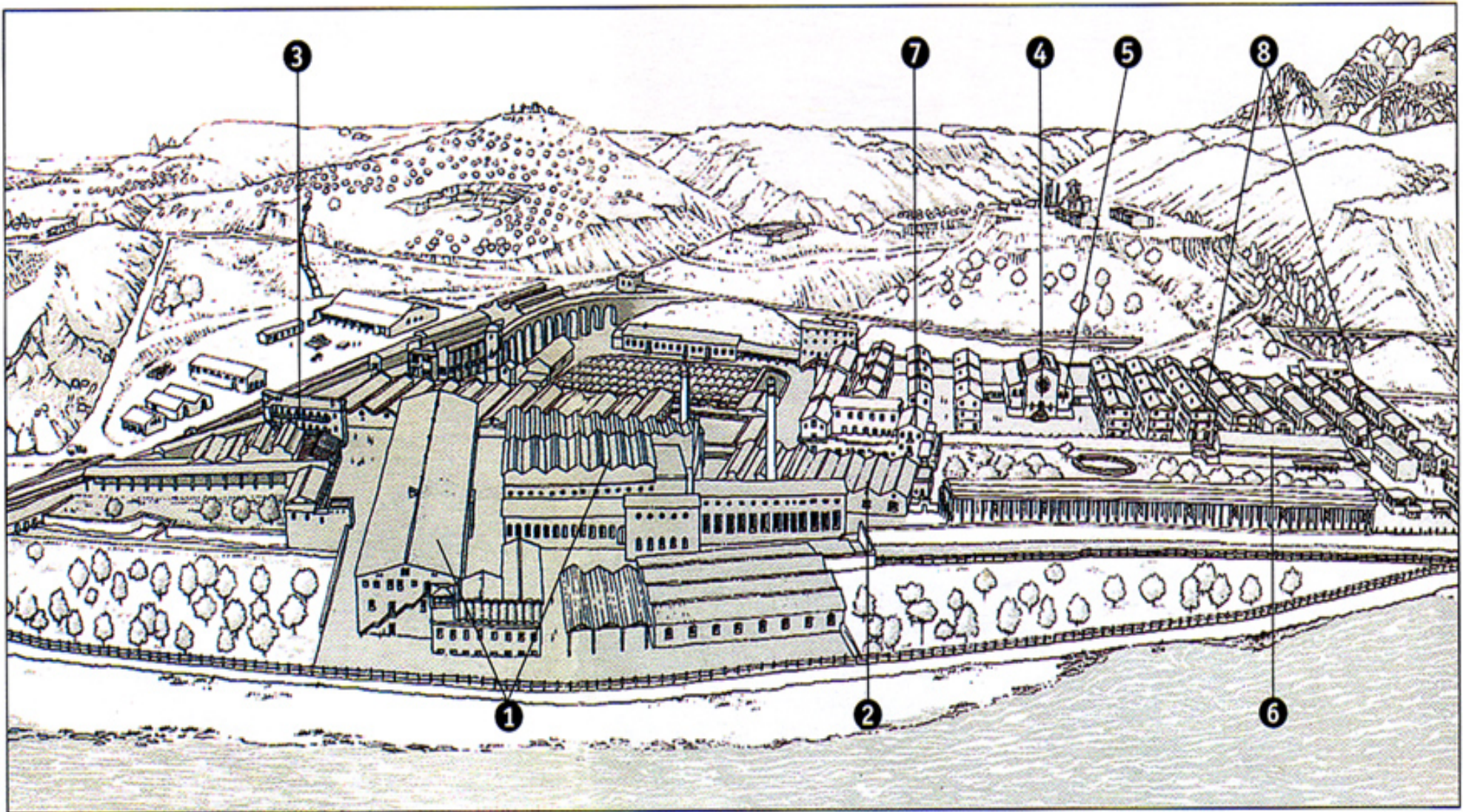
Aquest mapa descriu el repartiment geogràfic de la filatura

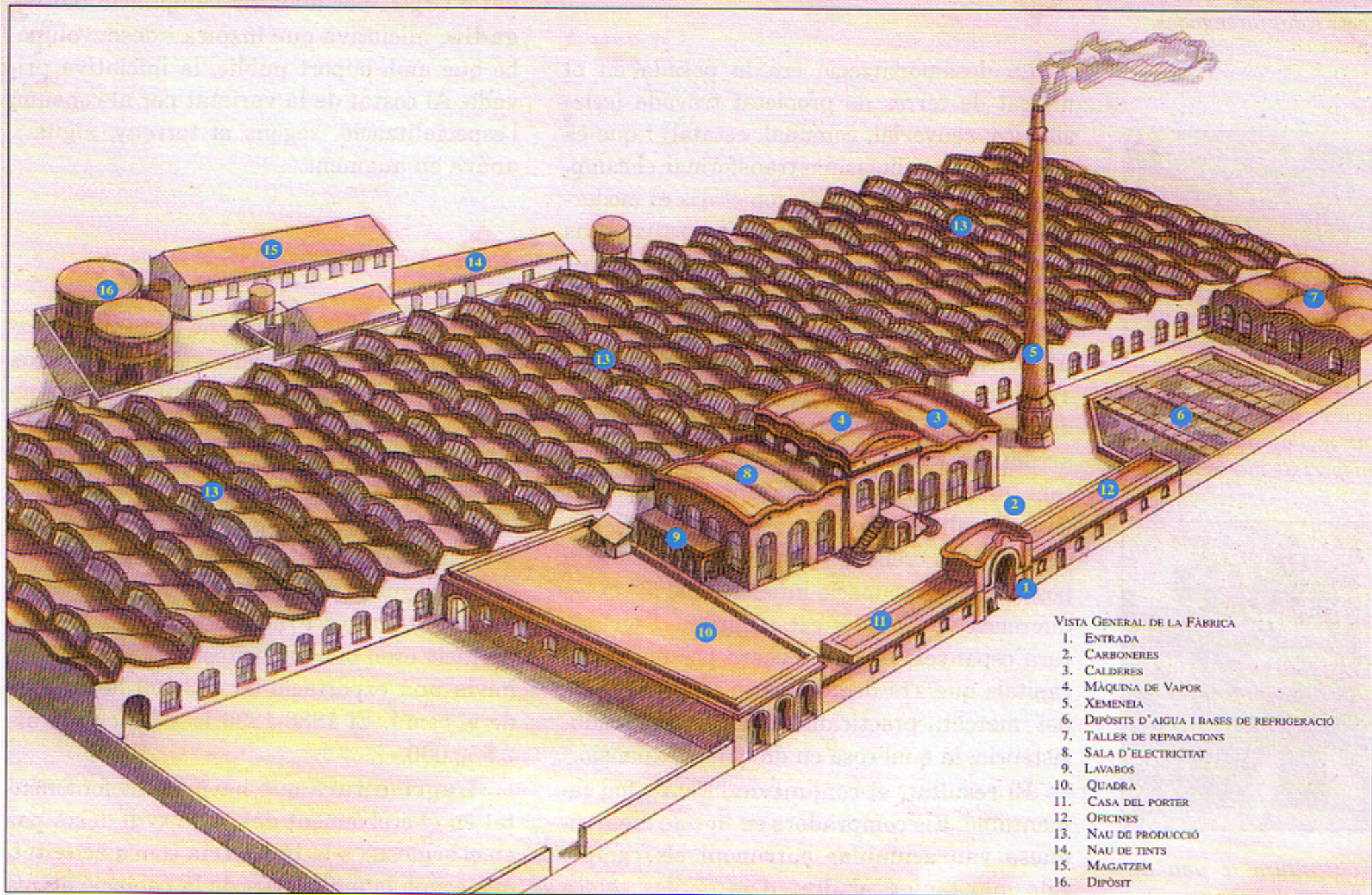

Colònia industrial catalana del segle XIX,
probablement a les ribes del l'alt Llobregat.

Font 12. La colònia Sedó, a Esparreguera, situada a la vora del riu Llobregat, és un exemple de com la indústria catalana buscava abaratir els costos de producció aprofitant els rius. Les colònies eren un autèntic poble en el qual les construccions estaven perfectament diferenciades: la fàbrica (1), els magatzems (2), les oficines (3), l'església (4), les escoles (5), el teatre i lloc d'esbarjo (6), la casa de l'amo (7), les cases dels obrers i de les obreres (8), etc.

4 El Vapor Aymerich, Amat i Jover de Terrassa

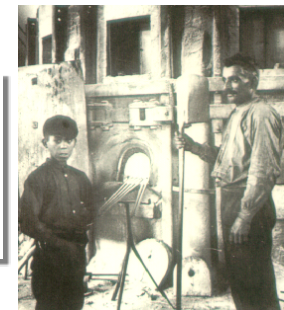
Dibuix basat en el que apareix al quadern del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya: El Vapor Aymerich, Amat i Jover de Terrassa.

4- Transformacions INDUSTRIALS

Altres sectors

La mineria

Desamortitzacions del subsòl
(permet l'entrada de **capital estranger**)
Coure, mercuri, plom... (**exportació**)

La siderúrgia basca

-Es beneficia de la política **proteccionista**
-Matèria primera excel·lent (**ferro**) s'intercanvia amb **carbó anglès**
-Altos Hornos de Bilbao (1882) Altos Hornos de Vizcaya (1902)

El ferrocarril i la indústria mecànica

Llei de ferrocarrils (1855)

"La Maquinista, Terrestre i Marítima", 1855

La baixa rendabilitat del ferrocarril provoca la **crisi de 1866**

Creació d'un mercat comú espanyol

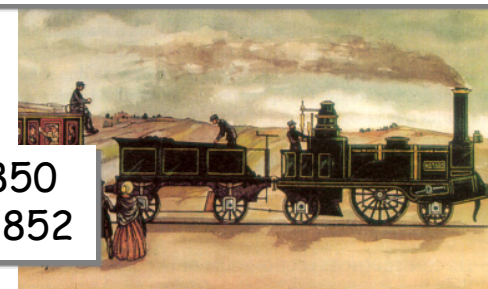
Entre 1837 i 1892

Xarxa comercial i de transport

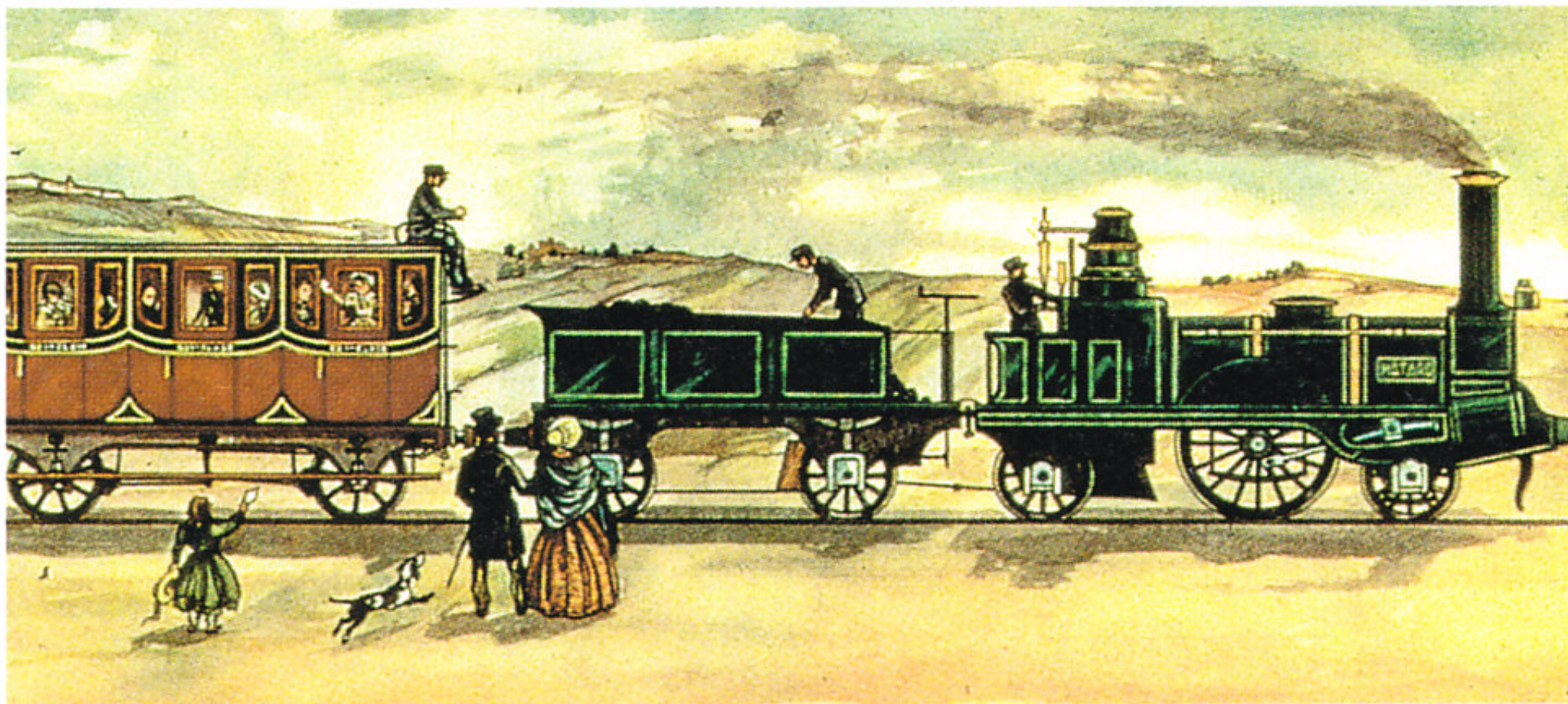
Comunicacions

Correus, 1850
Telègraf, 1852

Uniformització de pesos, mesures i monedes

1874, Banc d'Espanya (monopoli de l'emissió de moneda: pesseta, 1869)

Cartell commemoratiu del ferrocarril Barcelona-Mataró (1848).

Doc.11 La disposició d'una amplària de via superior a l'europea (per la creença que es podrien utilitzar màquines més potents, necessàries en un país muntanyós) va aïllar la xarxa espanyola de l'europea, la qual cosa va limitar l'expansió econòmica.

Xarxa ferroviària espanyola a finals del segle XIX.

5- Transformacions socials: Les Classes

Classes altes

Noblesa

Perd privilegis senyorials i fiscals
Manté poder econòmic i polític

Burguesia terratinent

Latifundista (desamortitzacions) i financera

Burguesia industrial

Conservadora i proteccionista
Catalunya i País Basc

Classes mitjanes

Grup heterogeni amb poc poder (perjudicat pel sufragi restringit)

Burguesia urbana

Comerciants, petits productors

Arrendataris

Petits propietaris de terres

Funcionaris públics

Poca estabilitat professional

Professions liberals

Advocats, metges...

Classes populars

Jornalers o proletariat rural

Classes baixes urbanes

Servei domèstic
Oficis artesanals
Proletariat industrial

Completa amb el llibre

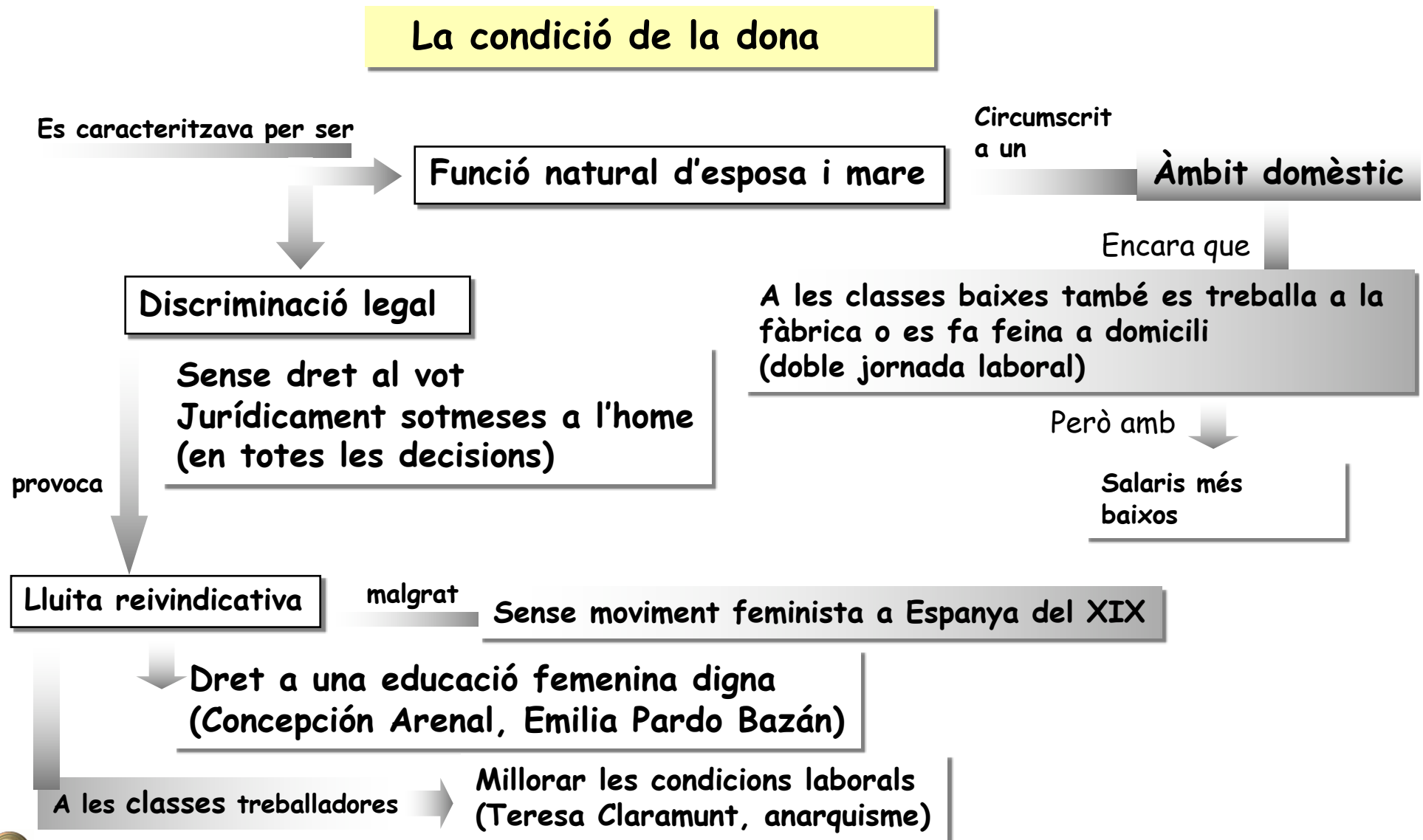

El Liceu (1901-1902) | R. Casas

Obrers del tèxtil.

6- Transformacions socials: La condició de la dona

Font 33. *Les suffragettes*

Les seves lleis, senyors, tant ens fan. Nosaltres situem la llibertat i la dignitat de la dona molt per damunt d'aquestes consideracions, i continuarem aquesta guerra com ja ho hem fet en el passat. No ens considerarem responsables de la propietat que sacrificuem. El responsable de qualsevol destrucció de la propietat serà el govern, ja que si bé admet que les nostres peticions són justes, es nega a satisfer-les.

EMMELINE PANKHURST.

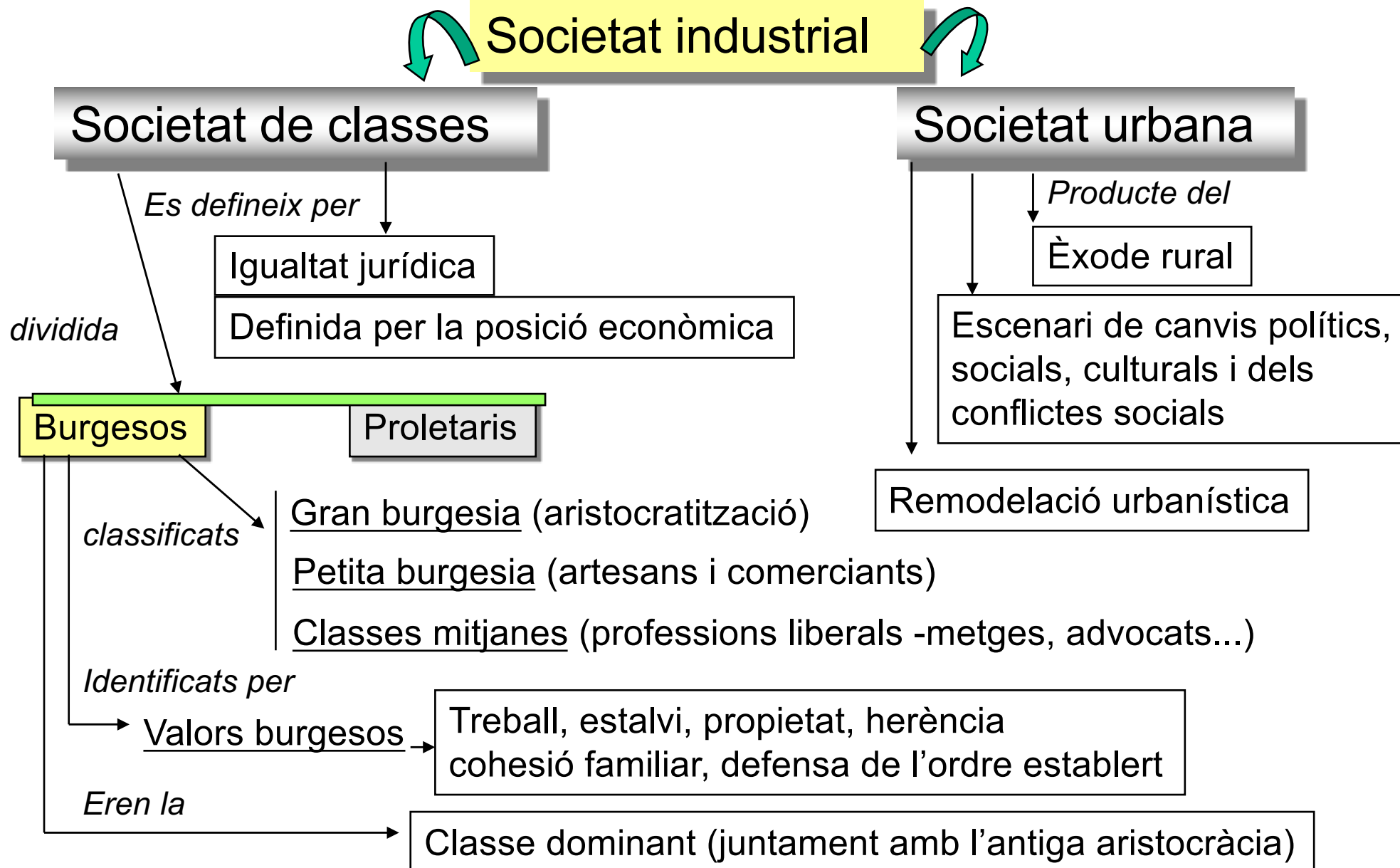

Sufragette arrestada davant el Palau de Buckingham (Londres).

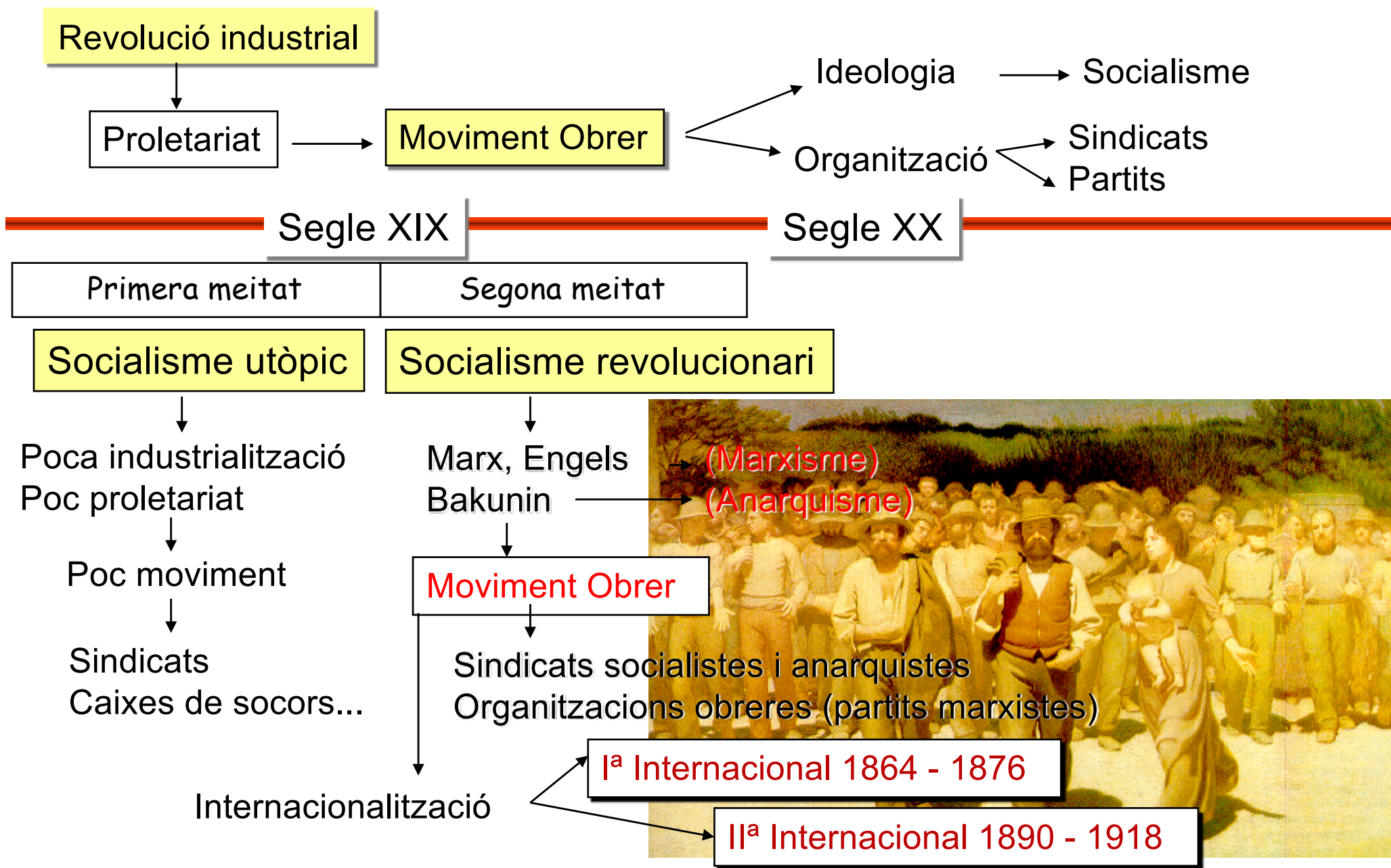
Font 34. Concessió del dret de vot femení

Estat nord-americà de Wyoming	1869
Nova Zelanda	1893
Austràlia	1901
Finlàndia	1906
Noruega	1913
Dinamarca i Islàndia	1915
Rússia	1917
Regne Unit (<i>restringit a les menors de 30 anys</i>)	1918
Alemanya i Suècia	1919
Estats Units	1920
Irlanda	1922
Àustria	1923
Regne Unit (<i>universal</i>)	1928
Espanya	1933
França i Itàlia	1945
Canadà	1948
Suïssa	1971

Introducció: La societat industrial

7- Transformacions socials: El Moviment Obrer

Proletaris

Treballador que només és propietari de la seva força de treball

Pateixen

Dures condicions de vida i de treball

Males condicions de vida
(alimentació, roba ...)
Problemes d'habitatge
Problemes d'escolarització
Analfabetisme
Treball infantil
Mortalitat alta
(sense seguretat social)

Excedent de mà d'obra (barata)
Llargues jornades laborals
Males condicions de treball
Dones i nens amb sous més baixos
Disciplina laboral estricta
Nul·la legislació laboral

Explotació

Completa amb pàg 33, 34, 35

Prendre consciència d'aquesta explotació és

Prendre consciència de classe

Quan passa això comença l'organització de sindicats i partits, sota la influència de diverses ideologies socialistes

Moviment Obrer

S'inicia el

2.- El pensament socialista

Cal distingir entre la **1ª meitat** del segle XIX i la **2ª meitat**

Socialisme utòpic

Socialisme revolucionari (científic)

- Critiquen el sistema social i econòmic del capitalisme
- Denuncien l'individualisme i les desigualtats provocades per la concentració de la propietat privada
- Busquen una societat justa i fraternal (rebuig a la competència i a l'explotació). Busquen la felicitat i el benestar general.
- Desconfien de la política i dels polítics

Els socialisme utòpic també es caracteritza per

No tenir un contingut revolucionari
Són reformistes

Els principals pensadors utòpics

7- Transformacions socials: El Moviment Obrer

La consolidació del moviment obrer

A) Antecedents: inicis del moviment obrer

Entre 1830 i 1868 es donen les primeres

Reivindicacions laborals i econòmiques

Basades en el

Dret d'associació i manteniment del sou

A causa de

I es creen les primeres

Les dures condicions de vida i de treball

Associacions d'ajuda mútua (1840, Associació Mútua d'Obrers de la Indústria Cotonera)

Sota la influència del

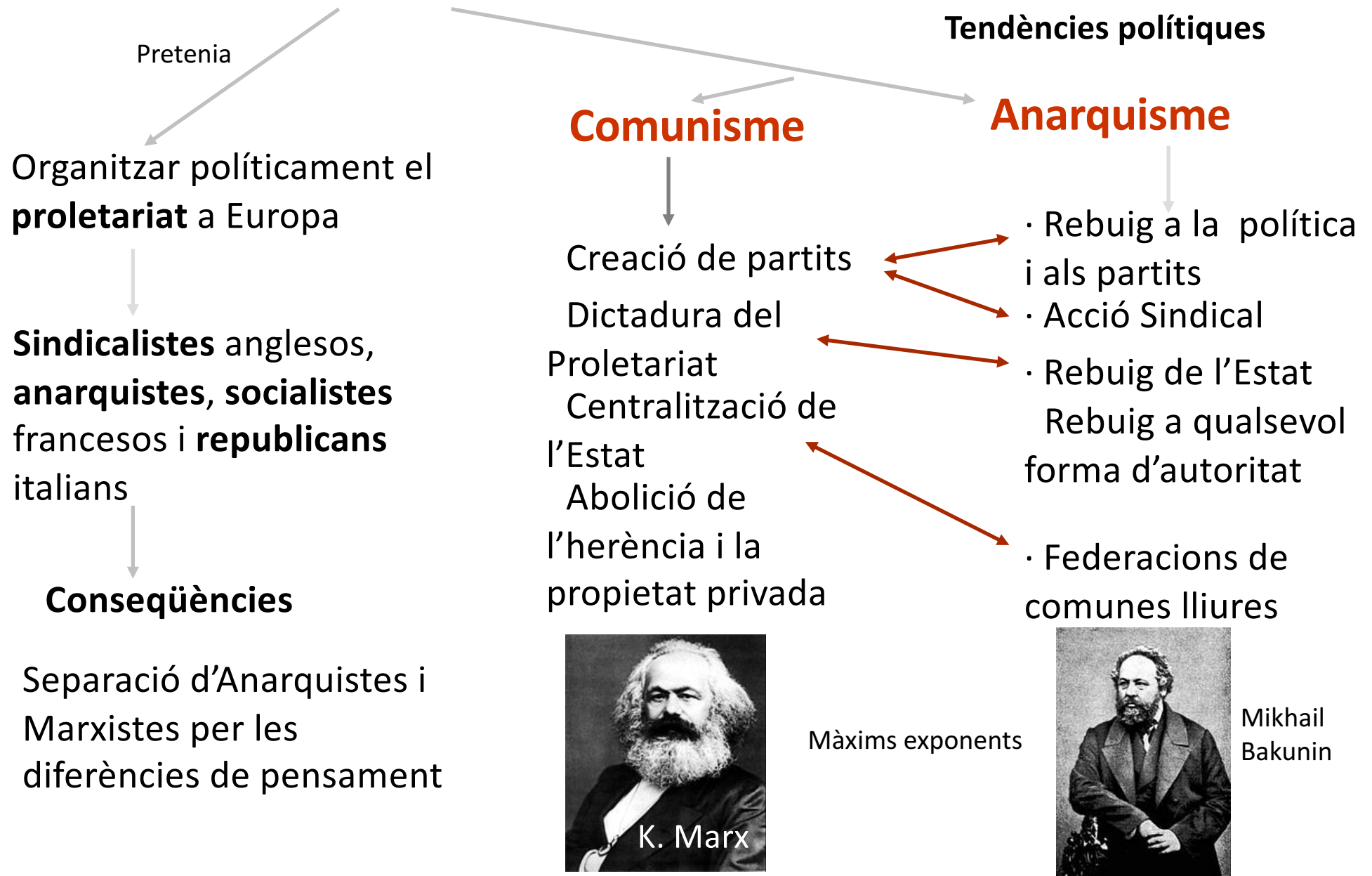
Socialisme Utòpic

Etienne Cabet "Viatge a Icària"
Narcís Monturiol
Anselm Clavé

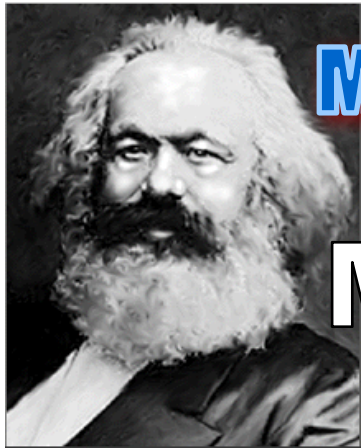

Primera Internacional (1864 – 1876)

El socialistes revolucionaris

El socialistes revolucionaris

MARXISME

Marx

El Materialisme Històric

Anàlisi de la societat capitalista

Revolució proletària

Dictadura del proletariat

Societat comunista

ANARQUISME

Bakunin

Doctrina llibertària

Revolució proletària

Destrucció de l'Estat

Societat comunista

La Dictadura del proletariat

“El primer pas de la revolució obrera serà la conquesta del poder pel proletariat. Un cop al poder, el proletariat anirà desposseint de mica en mica la burgesia de tot el capital i de totes les seves altres propietats, que passaran a mans de l'Estat. “

Karl Marx i Friedrich Engels, Manifest Comunista (1848)

L'anarquisme, segon Kropotkin

“Nosaltres volem la llibertat i creiem impossible l'existència, al mateix temps, de poder i de llibertat. El mal, als ulls dels anarquistes, no està en la forma de govern. Està en la idea mateixa de govern, en el principi de l'autoritat en si. Els anarquistes ens proposem d'ensenyar al poble a viure sense govern. El poble també aprendrà a prescindir dels propietaris, ja que no hi ha llibertat sense igualtat.

Declaració de Piotr Kropotkin davant un tribunal de justícia (1883)

7- Transformacions socials: El Moviment Obrer

B) Durant el sexenni revolucionari 1868-1874

S'aconsegueix la

Legalització d'organitzacions obreres

Basades en el

Socialisme

i en el

Republicanisme federal

Sota la influència de
l'AIT (1a Internacional)

Sindicat: Tres Classes de Vapor

Partit Republicà Democràtic Federal

1870.- Federació Regional Espanyola de l'AIT

La divisió ideològica provoca

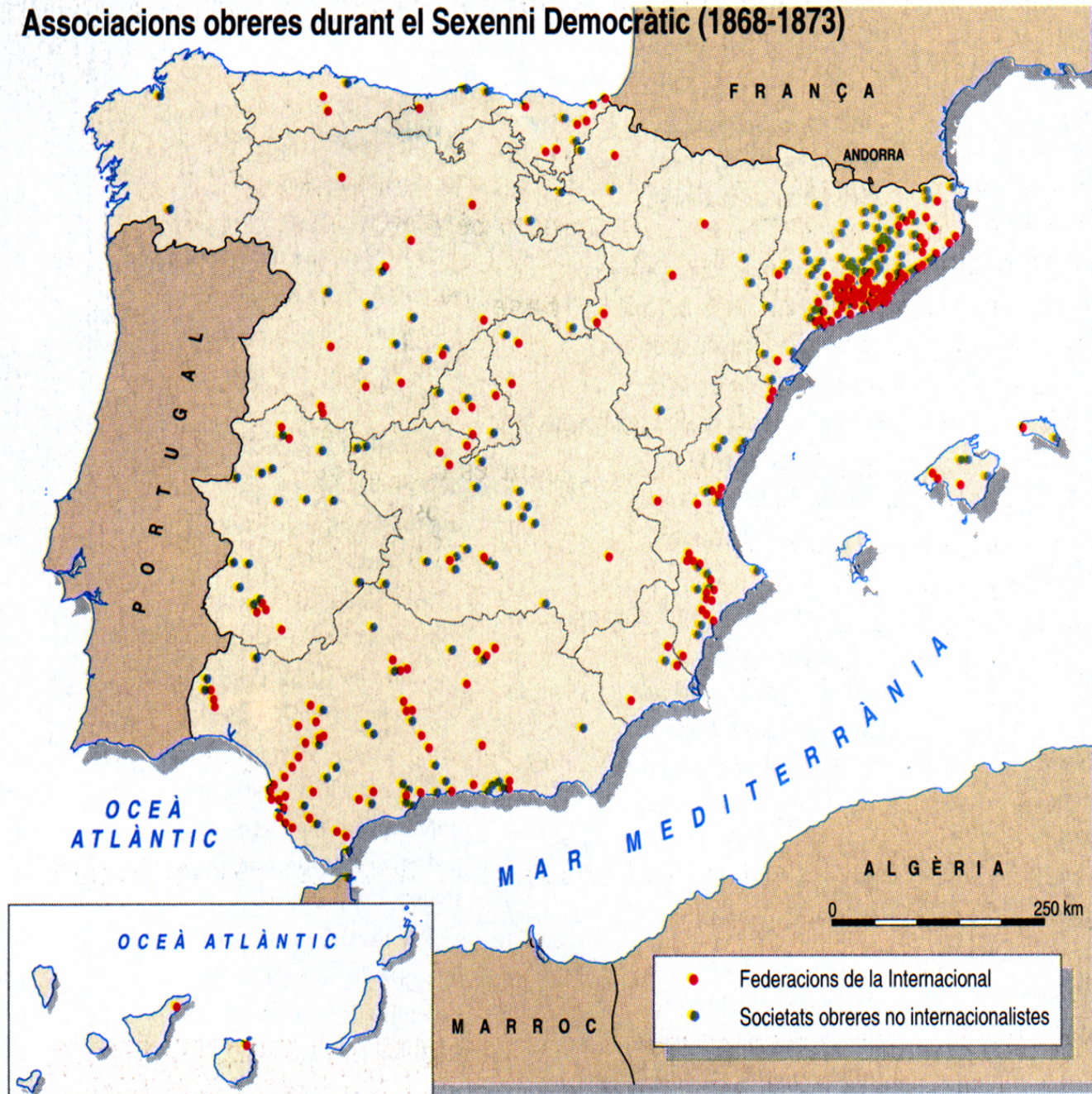
domini dels anarquistes i expulsió dels marxistes

**Catalunya, Andalusia,
País Valencià, Aragó**

**Madrid, Bilbao
Santander, Astúries**

2. IMPLANTACIÓ DE LES ASSOCIACIONS OBRERES DURANT EL SEXENNI DEMOCRÀTIC (1868-1873)

Associacions obreres durant el Sexenni Democràtic (1868-1873)

El Sexenni Democràtic va permetre la lliure associació sindical; per això, es tracta del període de major presència del moviment obrer durant el segle XIX. Aquest mapa assenyala les localitats on hi havia una o més societats obreres.

- Quines eren les àrees amb major presència sindical? I aquelles on n'hi havia menys?
- Relaciona aquestes dades amb els dos factors següents: Revolució Industrial i existència de jornalers agraris.
- Relaciona la distribució geogràfica de les associacions sindicals a Catalunya amb el mapa de la filatura de cotó (tema 3, pàgina 74).

El procés d'industrialització

Transformacions socials

va tenir dificultats per a consolidar-se a causa de

juntament amb les reformes de l'Estat liberal va provocar

caracteritzades pel

Economia agrària tradicional

Xarxa de transports deficient

Escassetat de capitals

Creixement demogràfic lent

Desenvolupament d'una societat de classes

que va mantenir

que va comportar una dependència del

però amb un important

en la qual convivien

Baixos rendiments

Capital estranger

Augment de la població urbana

Grups socials tradicionals

Noves classes

la qual cosa va comportar una

Absència d'inversions

especialment en l'explotació del

Noblesa

Terratinents

Jornalers

Burguesia

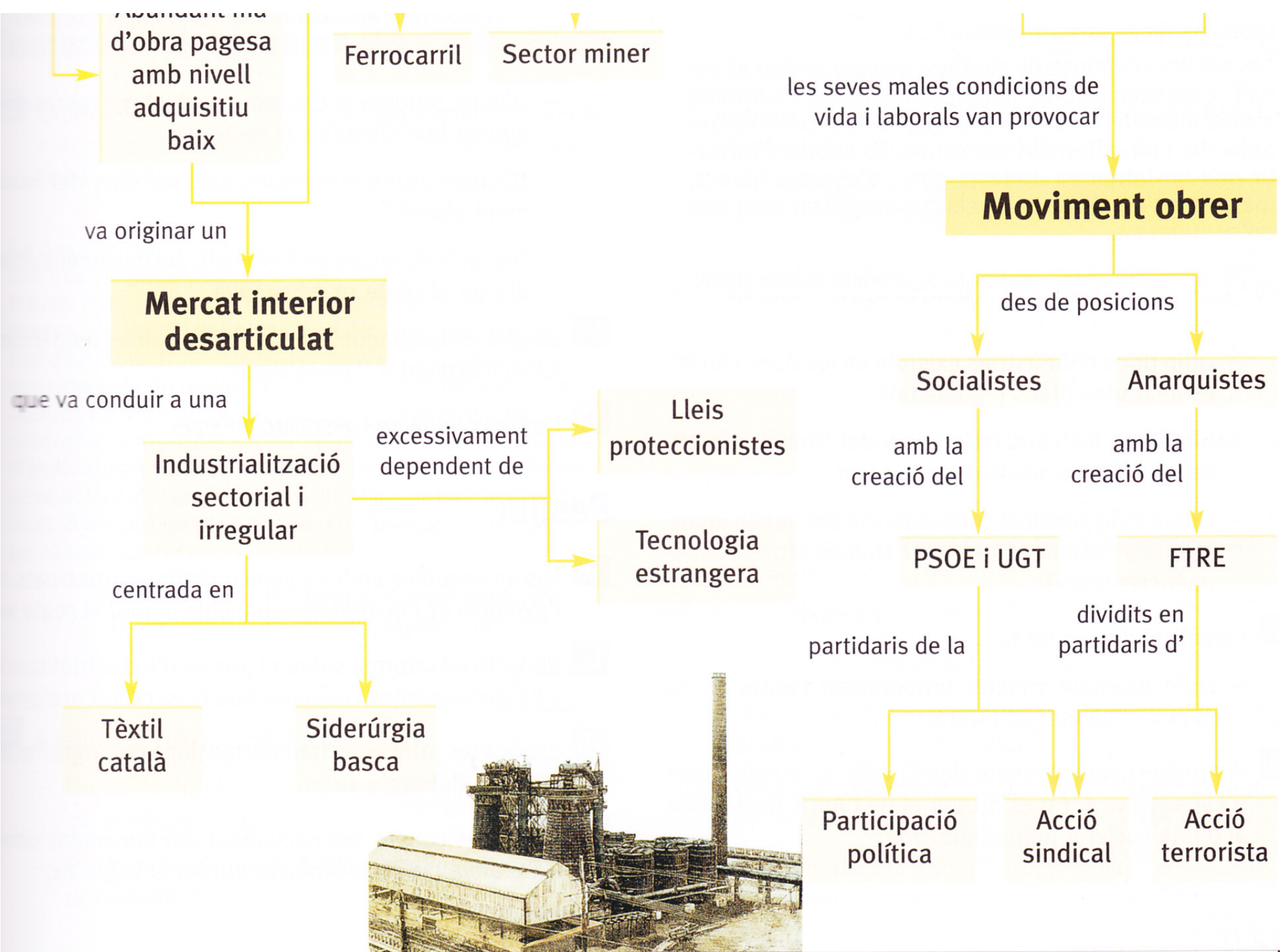
Proletaris

Abundant mà d'obra pagesa amb nivell adquisitiu

Ferrocarril

Sector miner

les seves males condicions de vida i laborals van provocar

Abandó de l'obra pagesa amb nivell adquisitiu baix

Ferrocarril

Sector miner

va originar un

Mercat interior desarticulat

que va conduir a una

Industrialització sectorial i irregular

excessivament dependent de

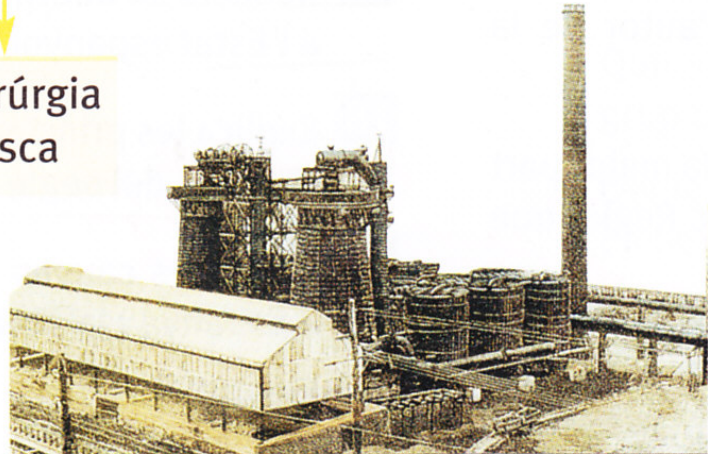
Lleis proteccionistes

Tecnologia estrangera

centrada en

Tèxtil català

Siderúrgia basca

les seves males condicions de vida i laborals van provocar

Moviment obrer

des de posicions

Socialistes

Anarquistes

amb la creació del

amb la creació del

PSOE i UGT

FTRE

partidaris de la

dividits en partidaris d'

Participació política

Acció sindical

Acció terrorista